

Minister van Buitenlandse Zaken (Beyen) en minister zonder portefeuille (Luns) aan hoge commissaris te Djakarta (Van Ittersum), 13 jan. 1953

Mede namens Staf, Moorman en Kranenburg.

Hebben ons nader beraden over positie NMM en hebben daarbij volgende overwogen. Verzoek der Indonesische Regering om besprekingen over NMM tot uiterlijk ultimo Maart uit te stellen kan op verschillende manieren worden uitgelegd. In het ongunstigste geval kan het betekenen, dat de Indonesische Regering nog niet gereed is met een onderzoek naar de vervangingsmogelijkheden der Nederlandse militaire bijstand en dat zij eerst resultaten van dit onderzoek, met name in West-Duitsland, wil afwachten.

Susanto's toelichting op het Indonesische verzoek om uitstel zou daarentegen kunnen worden opgevat als aanwijzing, dat de Indonesische Regering nog hoopt in komende drie maanden een weg te vinden om voortzetting van Nederlandse hulp intern politiek verteerbaar te maken.

Het verzoek om uitstel was, gegeven de politieke situatie in Indonesië, op zichzelf een gunstig verschijnsel, temeer omdat in het Indonesische antwoord de bereidheid om te overleggen ligt besloten. Onvoorziene gebeurtenissen voorbehouden, waaraan Indonesië rijk is, zou dus minder vrees behoeven te bestaan voor onverwacht Indonesisch aandringen op vertrek der NMM.

Voor de Indonesische Regering is ongetwijfeld voornaamste taak te zorgen, dat onmisbaar geachte buitenlandse hulp beschikbaar blijft. Een vacuum zou in verschillende opzichten ernstige gevolgen kunnen hebben. Hoewel het nog mogelijk is Indonesië's polsen van Zweden en West-Duitsland te zien als middel om eventuele critiek van tegenstanders wind uit de zeilen te nemen door verwijzing te zijner tijd naar ondernomen, doch niet met succes bekroonde, pogingen om Nederlandse hulp door niet-Nederlandse te vervangen, dient niettemin ook ernstig rekening te worden gehouden met mogelijkheid, dat, indien de Indonesische Regering erin mocht slagen min of meer equivalente vervanging van NMM te vinden, zij op korte termijn aan de Nederlandse Regering zou mededelen, dat zij zich om redenen van algemeen belang genoodzaakt ziet Missie-overeenkomst vóór expiratedatum te beëindigen.

Niettemin hebben wij conciliante houding onzerzijds tot nu toe juist gedragslijn geacht. Debatten in 2e Kamer voor zover daarbij NMM ter sprake kwam, bevestigden deze mening. Volstrekte passiviteit onzerzijds op dit terrein lijkt ons echter ongewenst. Wij zullen het daarom op prijs stellen, indien U bij gelegenheid van Uw ontmoeting met premier Wilopo of indien U zulks beter acht met vice-premier, een openhartig gesprek over NMM geëntameert.

U zou erop kunnen wijzen, dat de politiek der Nederlandse Regering met betrekking tot NMM primair is bepaald door vraag op welke wijze het Indonesische belang het meest zou kunnen worden gediend. Bewijzen dat de Nederlandse Regering open oog heeft voor specifieke moeilijkheden der Indonesische Regering zijn eveneens evident.

Wilopo's aandacht ware echter te vragen voor het feit, dat de Nederlandse Regering de Tweede Kamer tijdens begrotingsdebatten heeft moeten inlichten omtrent tot de Indonesische Regering gerichte herinnering aan overlegverplichting avant 1 Januari 1953.

Hoewel gepubliceerd is, dat in onderling overleg besloten is de besprekingen uiterlijk 3 maanden uit te stellen, is dit niet gemotiveerd, zodat de mogelijkheid blijft bestaan, dat zijdens de Eerste Kamer bij komende begrotingsdebat vragen zullen worden gesteld over verdere verloop van zaken en dat bezwaren van die zijde zullen worden geuit, indien overleg dan nog niet heeft plaats gehad, zonder dat daarvoor duidelijke redenen kunnen worden opgegeven. Wij beseffen, dat de

Indonesische Regering openbare uiteenzetting thans niet gaarne ziet en willen daarmede rekening houden. Doch voor de Nederlandse Regering zelf is het van belang een duidelijk beeld te hebben van de gedragslijn, welke de Indonesische Regering met betrekking tot NMM zich voorstelt te volgen. Susanto's mededelingen waren op dit punt niet meer dan vage aanduidingen. U zou Wilopo kunnen verzoeken ter vertrouwelijke inlichting der Nederlandse Regering en vrijblijvend, terzake nadere mededelingen te doen.

U kunt Wilopo's aandacht nog erop vestigen, dat te lang voortdurende onzekerheid omtrent voortbestaan der NMM leidt tot technische moeilijkheden, welke ongunstige invloed op Missie-arbeid zullen hebben. Met personeelsopleiding is bijvoorbeeld termijn van 3 à 6 maanden gemoeid. Nederlandse officieren en onderofficieren zullen er niet voor voelen huidige positie en promotiekansen prijs te geven in ruil voor onzekere positie bij NMM. Opgeven van huisvesting in Nederland is bovendien ingrijpende maatregel, welke tegenwoordig moeilijk ongedaan te maken is.

U kunt erop wijzen, dat de Nederlandse Regering zich niet op strikt formeel standpunt heeft willen stellen door zonder meer vast te houden aan datum van 1 Januari 1953, doch dat eerdergenoemde redenen het wel noodzakelijk maken, dat de Indonesische Regering zo spoedig mogelijk haar standpunt bepaalt. Wij hebben er geen bezwaar tegen, dat U laat blijken, dat de Nederlandse Regering in elk geval bereid blijft, desgewenst, faciliteiten te verlenen voor opleiding c.q. nascholing in Nederland van leden der Indonesische strijdkrachten zolang politieke toestand in Indonesië dit mogelijk maakt.

Te Uwer persoonlijke informatie diene, dat indien de Indonesische Regering door intern politieke ontwikkelingen genoodzaakt, geheel zou afzien van bijstand van de NMM, doch anderzijds blijk zou geven technische bijstand onder andere naam op prijs te stellen, de Nederlandse Regering bereid zou zijn dergelijke hulpverlening in welwillende overweging te nemen. Prealabele voorwaarden zouden in dat geval echter zijn (evenals trouwens in geval van voortzetting der NMM), dat de Indonesische Regering in Indonesië werkzame Nederlandse militairen voor zover mogelijk zal vrijwaren voor onaangename bejegening en beledigende verdachtmaking, cq. tegen dergelijke acties openlijk stelling zal nemen.

Voorshands ware echter aan de Indonesische Regering van deze bereidheid niet te laten blijken. Eventuele suggesties harerzijds kunnen beter worden afgewacht.

Uitgaande van in het voorgaande eveneens gestelde mogelijkheid, dat de Indonesische Regering toch onverwachts besluit tot beëindiging der Missietaak, dient voorkomen te worden, dat de Indonesische Regering hieruit politieke munt zou slaan ten koste van Nederland door voor te wenden alsof initiatief in NMM-zaak van haar kant emanert.

Bij Uw gesprek met Wilopo ware daarom verzekering te vragen, dat eventuele mededelingen over voortzetting c.q. beëindiging van de arbeid der NMM uitsluitend geschieden in een gemeenschappelijke, tegelijkertijd in Nederland en Indonesië te publiceren bekendmaking, zoals kortelings reeds is geschied ten aanzien van het uitstel der besprekingen. Aan Wilopo ware daarbij voor zover nodig tevens te kennen te geven, dat indien de Indonesische Regering deze verzekering onverhoopt niet mocht willen geven of indien zou blijken, dat van Indonesische zijde toch mededelingen over deze aangelegenheid uitlekken, de Nederlandse Regering zich vrijheid voorbehoudt, al datgene over gang van zaken te publiceren, wat zij nuttig acht.